

Szerkesztőség kiadói hivatal és nyomda
Közlöny-Kolozsvár, St. Baron
1. u. 10. (Brassai-utca) 10
Telefon: Szerkesztőség
Kiadói hivatal — 977
M. N. Sz. — 552
Kéziratok kizárólag
szerkesztőséghez
küldendők. Kéziratokat
nem adjuk vissza.

KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Romániában

Egész évre — — 850
Félévre — — 460
Negyedévre — — 240
Egy hónapra — — 85
Egy szám ára pályaudvaron és vidéken is 4 lei
Bukarestben — 5.—

Csehszlovákiában

Egy hónapra — ck 35.—
Egy szám — 1.50

1925 július 29 Szerda

Közlöny-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 172 szám

5685. Ab 8

Világforradalom a fehér faj ellen

Irta David Lloyd George

Ez a cikk az „United Press Association” útján jutott a világsajtóba.

Valamennyi földrészen nagy nyugtalanság észlelhető a fehér fajnak a színes fajokkal szemben elfoglalt helyzete miatt. Kétségtelen, hogy van ok a nyugtalanságra. Ázsiában éppen most kísérik meg a barna és sárga törzsek, hogy a halványképű külföldiek uralmát lerázzák magukról. Kína a lehető leghévesebb gyűlölettel rángatózik. Japán már husz évvel ezelőtt nagyhatalom lett és jelenleg Amerika és Európa legfélelmetesebb versenytársa Keleten. Indiában is letagadhatatlan zavarok vannak. Afrikában pedig éppen most vívják meg félelmetes háborújukat az európaiak a benszülöttekkel és eddig a benszülöttek vannak fölényben. Egyiptom évek óta a nyugtalanságok fészke. Az Egyesült-Államokban a faji kérdés évszázadok óta napirenden van, a néger problémát mind-ezideig nem tudták megoldani, a Filippini-szigeteken pedig szintén egy színes faj az, amely az amerikai uralom ellen lázad.

Ha a számárányt vesszük tekintetbe, a fehér faj van kedvezőtlenebb helyzetben. Az összes földrészen 1150 millió színes és 550 millió fehér ember él. A világ kétötödét lakják csak fehérek, míg háromötödét színesek népesítik be. A legutóbbi időben a színes fajok a saját területeiken állandó sikerrel harcoltak a fehérek ellen.

A színesek élén Japán áll. Japánnak 1904-ben Oroszország fölött aratott győzelme az egész Keletnek roppant bizalmat kölcsönzött. Akkor mi lebecsültük ezt a hatást. Az az idő, amidőn a színesek azt hitték, hogy a fehérek legyőzhetetlenek, elmúlt. A különböző kontinensek színes fajtái az orosz-japán háborúból kicsillanni látták a reményt az általános felszabadulásra.

A világháboru alatt a sárga faj hallgatva, de megfeszített figyelemmel nézte, hogyan gyilkolják egymást halálra a fehér nemzetek. Közben pedig megtanulták a nyugati harcmodort és technikát. Abd el Krim az első kitünő tanítványa ennek az időnek. Ő és bátyja francia és spanyol katonaiskolákban tanultak és amidőn hazatértek, eredménnyel szegtek tanítóik ellen a fegyvert. A marokkói csapatok pompásan fel vannak szerelve, tele vannak gépfegyverrel, aknavetővel, gázbombákkal. De hasonló pompás felszerelésük van a sárgáknak is. A kínai felkelések mögött egymillió európai értelemben kiképzett kínai katona áll.

A bolsevik Oroszország kétségtelenül mindent megtesz, hogy a nyugtalanságot táplálja és hogy a színes fajokat a fehérek ellen tüzelje. Oroszország ma a kitaszítottak szerepében tetszeleg és mint ilyen, mindent megenged magának. Ugyanaz az ösztön, amely a XVIII-ik század végén az arisztokratákat forradalmárokká tette és saját osztályuk ellen vezette, irányítja most Oroszországot is, amely a színes népeket saját fehér testvérei ellen lájtja. Oroszország ma a Mirabeau az államok között.

Tény az, hogy a színes fajok gyűlölködése a fehérek ellen állandóan növekedőben van. Ezt a gyűlölködést erősíti a gazdasági verseny is, amely közöttük és európai nemzetek között fennáll. Japán, amely eltanulta az összes technikai titkokat, ma legerősebb konkurense az Egyesült-Államoknak. A japánok leginkább kisbirtokosok. Szinte a semmiből élnek. Lafcadio Hearn írja róluk, hogy a nép fáradhatatlan, rendkívül takarékos és hogy azok a körülmények, amelyekben él, európai ember számára egyenlőek a teljes lemondással és a halállal. De éppen ez a takarékoság teszi lehetővé, hogy a japán ipar kifejldjék, mert

sehol a világon nincsenek olyan alacsony munkabérek, mint éppen ebben az országban. Japán óriási erő- és idegtartalékkal rendelkezik, mert fiait soha nem kényeztette el és nem hajszolta őket bele abba a destruáló városi életbe, ami az európai államok munkástömegeit körülveszi. Japánban ma is még négy és félmillió szövetség működik, ami szintén a belterjes házigazdálkodást bizonyítja. És mialatt Európa és Amerika a világháboruban minden erejét elfecsérelte, addig Japán óriási értékeket halmozott fel és az elhagyott piacokat a maga számára hódította meg.

Hogyan is állunk végül azzal a hatalmas szövetséggel, amelyet Japán a színes fajok között létre akar hozni s amellyel, miként valamikor Attila vad hordái, le akarja tiporni az

európai és amerikai kulturát? Azt hiszem, hogy ez a hadjárat csupán lázálma a színes fajoknak. Ne felejtsük ugyanis el, hogy a mongol fajok például éppannyira széthuznak és torzsalkodnak egymás között, mint a kaukázusi népek. A kínai nem szereti a japánt és még nem is olyan régen háborút viseltek egymás ellen. Ezenkívül a kínaiak vérmérséklet, kultúra és hagyományok dolgában is különböznek a japánoktól.

A versaillesi konferencián az egyik legérdekesebb jelenség volt a kínaiak félelme a növekvő japán erő előtt. Delegátusaik rá akarták bírni a nagyhatalmokat, segítsék őket Japán ellen. De én éppen azt gondolom, hogy az európai országoknak meg kellene találniuk a kapcsolatot a sárga fajokkal és elsősorban a japánokkal. Mert, ha ez nem történik meg, könnyen bekövetkezhet az új világháboru, amely most már valóban a hatalom és a jog, a pogányság és a kereszténység harca lesz. Ki győz majd ebben a háboruban?

A jóvátételi összegekkel megakadályozzák az angol bányászsztrájkot

London, július 28. Schmidt, az angol bányászszakszervezet elnöke, ma kijelentette a sajtónak, hogy a bányászpart a német jóvátételi fizetésekből kell támogatni. A kormány, amely ezeket az összegeket adómérséklésre akarta fordítani, holnap tanácskozik Schmidttel. A fővárosban nagy nyugtalanságot kelt a vasuti- és szállítómunkások határozata, amely szerint sztrájk esetén megakadályoznak mindenféle szállítást, amely a sztrájk letörésére irányulna. Ez azt jelenti, hogy a katonai készütségek sem utazhatnak majd. Durchamban az ottani püspököt, aki mérsékletre intette a munkásságot, kövekkel megdobálták.

A Jewish Agency alkotmánytervezete

Véget ért az Akciónskomite ülése. A Grünbaum-Stricker frakció nyilatkozata

(London, július 28. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Akciónskomite utolsó ülésén dr. Eder a héber egyetemről tett jelentést. Az egyetem már meg is kezdte működését, amelyet egy „Board of Governon” című testület irányít. A cionista szervezet funkciói és az egyetem fölött való rendelkezési joga érintetlenül megmaradnak. Az egyetem judaica-intézete elismerten része az egyetemnek, de a költségvetésre tannerői megválasztása és tanterve tekintetében megtartja autonómiáját. Az eddigi intézetek mellé a közeljövőben még életbeléptetik az Einstein-Balfour laboratóriumot és a keleti tudományok intézetét.

Agency ügyében folytatott. Mintán dr. Weizmann kiegészítette ezt a jelentést, az Actions Comité elé a következő határozati javaslatot terjesztették:

A Jewish Agency kibővítését célzó tárgyalások már annyira előrehaladtak, hogy az exekutive olyan jelentéssel jöhet a kongresszus elé, amelynek alapján felhatalmazást kér a Jewish Agency Tanácsának megszervezésére és felállítására a következő feltételekkel:

A Jewish Agency Tanácsát, amely hozzávetőleg százötven tagból áll, felerészben a cionista-szervezet képviselőiből, felerészben a világ különböző részéből rekrutálódó zsidó közületek képviselőiből kell összeállítani. A tanács nem-cionista tagjainak negyven százaléka az Egyesült-Államok zsidósága számára van fűntartva. A Jewish Agency kibővítése miatt a mandátum szövegén változást nem eszközölnek, ellenben a mandatárius hatalomnak — mint minden más, a cionistaszervezetben megejtendő változásról — ezuttal is jelentést fognak tenni.

Az exekutive ezenfelül javasolni fogja a Jewish Agencyhez csatolandó záradék beiktatását, amelynek értelmében a Jewish Agency új elemekkel bővült konstrukciója csak három éves tartamu lesz és pedig a kongresszus által elfogadott dátumtól kezdődőleg. E periódus végén a Jewish Agency alkotmányának újítását a cionista szervezet és Jewish Agencyban résztvevő nem-cionista képviselők között leendő megegyezés fogja eldönteni.

A javaslat felolvasása után dr. Nahum Goldmann szólásra emelkedett és a következő bejelentést tette:

A magam, valamint Grünbaum és Stricker barátaim nevében az exekutivének a Jewish Agency tekintetében tett deklarációjához a következő nyilatkozatot teszem:

Az exekutive deklarációja világosan kimondja, hogy a Jewish Agencynek új elemekkel szándékolta kibővítése a javasolt formában

g. 10.
uha
fazonok.
fectiuni
curesti.
dalom
ások .. 60
..... 100
nta Fiske 80
..... 25
iadás) .. 30
ógiaja .. 650
..... 45
..... 110
..... 30
..... 15
ina 15
..... 70
..... 75
..... 50
enesedik 35
trajza .. 45
tályában.
agtántalmak-
l, izületi
en használt
lmeknél.
i elkészítése.
az emésztést.
lak a francia
nada
xiko
Antillák
Tunisz
kkel szolgál:
curest.
buc.
Bador 259

csak ideiglenes karakterű és a mandátum negyedik pontja megváltozásáról szó sincs. Ezzel úgy látszik, hogy a legfőbb veszedelmek egyike, amely ellen évek óta harcoltunk, elhárult. Az exekutívének a Jewish Agency új konstitúciójára vonatkozó tervében azonban még mindig olyan feltételek vannak, amelyek véleményünk

szerint nem biztosítják kellőképpen a kongresszus szuverenitásának elvét, valamint nem biztosítják a Jewish Agency tagjainak felelősségét demokratikus alapokon megválasztott testületekkel szemben. Ezért fentartjuk magunknak a jogot arra, hogy ebben a tekintetben a kongresszus elé javaslatokat terjesszünk.

A malmok

szabadkezet kaptak a buzakészletek feldolgozására

Az új kenyérrezsímrendelet főbb rendelkezései

(Bucuresti-Bukarest, július 28. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az ipar- és kereskedelemügyi miniszter az ország összes polgármestereihez most küldötte el azt a körrendeletet, mely az új liszt- és kenyérrezsím életbeléptetésével kapcsolatos s mely a következő fontosabb rendelkezéseket tartalmazza:

A már a „Monitorul Oficial“-ban nemrég közzétett rendelet értelmében a polgármesterek kötelesek — a helyi piacokra vonatkoztatva — rendeletet kibocsátani, mely a maximális árakat tünteti föl. Miután az országban nagymennyiségű buzakészletek vannak fölhalmozva, a minisztertanács úgy határozott, hogy a malmoknak szabadkezet enged a buza feldolgozását ille-

tőleg. A polgármesterek a maximáló rendeletek kibocsátásánál tekintettel kell, hogy legyenek a liszt normális feldolgozás arányára, mely az egész országra kötelezően a következő százalékokban van megszabva: nullás liszt 18 százalékos, főzöliszt 38 százalékos, egységes liszt 20 százalékos, korpa 22 százalékos.

A maximális árak, tehát a minőség szerint osztályozva, háromféleképpen lehetnek: nullás-, főzö-, és egységes liszt árak. Szem előtt tartva a fennebb részletezett liszt-féleket, a kenyér maximális árai a következők lesznek: Az egységes lisztből való kenyér kilogramja 10 lej, a főzölisztből való 13 lej, a nullás-lisztből való 16 lej.

Szombat a szovátai zsidó cserkész táborban

Beregi Oszkár prédikációja Ezékiel látomásáról. Cionista vita, amelynek pozitív bizonyítékait a zsidó cserkész tábor eleven valósága szolgáltatja

(Szováta, július 28. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Sósorka és Borzshát égbenyuló, komor fenyvesekkel borított láncai között csodálatosan szép völgy terül el. A Köveságról, amelynek csucsa mint bizonytalan marionett-figurák hanyatlanak el és kelnek újra az északi ködfellegekben, haragos hegyipatak szakad alá és eszeveszett tajtékzással rohanva a Kisküküllő felé, elvágja a völgyet a meredélyeken ziláltan szerteszórt tavaktól és házaktól.

Négy száz fiatal sómér a Sósorka szerpentinjén aláereszkedett és a völgyben három sátrótábort épített. Három nap alatt, csütörtök estére befejeződött az a munka, amellyel a vidám, lelkes zsidó cserkészek néhány hétre kiszakították magukat a társadalom szomorú közösségéből, hogy a táborjelző árbocokon lógó zsidó jelvények között megalkossák a maguk álomvilágát. E három nap alatt ástak, kaszáltak, fűrészeltek, súlyos csákányütésekkel turkáltak a lombra, töretlen televényt, hidakat építettek a türelmetlen patakon és elfelejtették azt, hogy illanó hetek múltán a hegylancokon túl annyi keserűség és teher vár rájuk, amennyi férfiszívűeknek és férfivállaknak is tulontul sok volna.

A Boldogság Szigete

Ezek után a völgyet elnevezték a Boldogság Szigetének, az egyik hidat a Sáhajok, a másikat pedig a Remények hídjának.

Csütörtök este felsorakoztak a Boldogság Szigetének robinsoni sátrai között és háromszoros heddad-dal üdvözölték az új, köszöntő életet. Majd végigmásiroztak az álmatag fűdő utvonalaiban és egy vidám héber dalt énekeltek. A szovátai hegyek harsogva visszhangozták a refraint.

...Hurrá, hurrá, hurrá... hurrá Jisraél!

Az első táborrészlet a szatmári Gödud sátráival kezdődik. A bejárat előtt két fiatal fenyőt ivbe hajlítva összefogtak és az iv közepére virágfűzérrel egy nagy Magen Dovidot erősítettek. A Magen Dovid alatt egy héber S betű jelzi azt, hogy a Boldogság Szigetén néhány hétig a sómérok az urak.

Az első tábor neve: Gödud Chachaluc, az utóbbi tábor, a második Gödud Hahakoah, az erő és a harmadik Gödud Haavoda, a munka telepe.

Pénteken délután megszűnik az a lázas, lelkes tevékenység, ami a táborok életét állandóan jellemzi. Néhány sómér kicsi asztalkát állít fel a sátrak között, virággal övezik az oltárt, imakönyveket készítenek elő és az énekkar próbákat veszi. Készülődnek a szombatra.

Délelőtt tíz órakor kezdődik a szertartás. A négy száz cserkész az isten szabad ege alatt négy-szögbe áll és néma áhitattal figyeli az előimádkozót, egy fiatal aradi fiút, aki finom hangon, elmélyülten énekl a Sachris és a Muszaf csodálatos dallamait.

És vigyél el bennünket őseink földjére

Az istentiszteletnél a cserkészek mögött sergényi vendég: ausztriai és magyarországi gyá-

rosok, Beregi Oszkár, a Magyarországból származó zsidó színész egész családjával, a szovátai zsidók, sőt néhány erdélyi arisztokrata is. Csendes és meghatározó ez a szombati ünnepség a Boldogság Szigetén. Az áhitat mintha lengyel festők képeiről terjengette szét az illatozó völgyre, a kórus dala elhullámzik a hegyoldalig és a pianok, meg forték visszaverődve a fenyvesek közül, reszkette citeráznak a levegőben. A tábor elvesző halksággal szel tározik az előimádkozó után és csak akkor emelkednek kissé a hangok, mikor ahhoz a részhez érünk:

— ... És vigyél el bennünket őseink földjére ...

A vendégek szorongva figyelik a cserkész-állam szombati ünnepét. A rajongó elmélyülés és a busongó énekek hangulata elragadja azokat is, akik csupán látványosságot jöttek keresni. E bensőséges szertartások mögött végtelen lelki horizontok tárulnak meg, mindenki megérzi, hogy a négy száz zsidó cserkészfiú megbontathatlan etikai és eszményi közösség, olyan egybeboruló célokkal, álmokkal és lelkesedésekkel, amelyek e szomorú korszakban még a legreidegebb hétköznapokat is a jövő ünnepévé festik.

Ezékiel látomása

Néhány elvesző akkord és vége az istentiszteletnek. Beregi, akit sorsa évek óta hajt egyik városból a másikba és egyik országból a másikba, az oltár elé lép, ég felé emeli karjait és meghatott hangon kiáltja:

— Halljátok ... Ezékiel ... 37. zsoltár ...

A száműzetés éve alatt kissé megöregedett és megöszült ez a nagyszerű művész. Ugy tetszik, lámpaláza van a fiatal sómérok előtt ... Hangja reszkette vág át a táboron, amint a próféta csodálatos látomását meséli.

— És a szerteszórt csontokhoz in és bőr tapadt, de még nem volt bennük lélek ...

Hangja hirtelen felemelkedik és ércessé válván, nem fejezi be a mondatot. A sómérok feszülten figyelnek. Tudják, hogy ez a lelkesedő, meghatott, honját vesztett művész nem csupán egyszerű bibliai történetet mesél nekik, hanem isteni szimbólumot akar nekik adni, mellyel utat mutasson és megkoronázza ennek a felejthetetlen szombatnak szivszorító hitvallását.

— És a szelek megfújták az életrekelőket és Isten parancsára lélek költözött beléjük ...

Beregi bevégezte az ünnepi beszédét. Széttárt karokkal, könnyesen és kissé meghajtott fejjel áll az oltár előtt. Látszik, mondani akar valamit, ami örökre szívükbe vésse Ezékiel költői próféciáját.

— Testvéreim! ... Ezt mondta Ezékiel! ... Ezt mondta Ezékiel!

Beregi vitalkozik a cionizmusról

A sómérok és a vendégek a szónok köré gyülekeznek és mintha valami adományt kaptak volna, boldogan simogatják kezét és ruháját. A budapesti résztvevők dicsérik az istentisztelet nemes egyszerűségét, finomságát, gratulálnak Bereginek, de hibá-

tatják azt, hogy a cionista propaganda „nyílt és felelőtlen” a fiatalok között.

Néhány pillanat és már is heves vita váltja fel az ünnepi áhitatot. A magyar zsidók cionista-ellenesek, minden elképzelhető érvet és momentumot felvonultatnak, hivatkoznak néhány magyar rabbira, az „Egyenlőség” cikkeire, a magyar humuszra, amelybe „belegyökereztek”, a cionizmus gondolatának utópisztikusságára és ezernyi egyéb naiv véleményre.

— A héber halott nyelv ...

— A cionistamozgalom szalmaláng ...

— A zsidóságot csak a vallási hagyományok őrizik ...

Teljességgel tájékozatlanok és ismereteik tévesek. A cionista vitalkozók élén Beregi Oszkár áll, aki olyan lelkesedve, annyi meggyőződéssel, annyi hévvel és hozzáértéssel felel a kérdésekre, mint egy elsőrendű agitátor. Az ellentábor lassan meghajlik és csodálkozva figyeli a művész előadását.

— Önök azt mondták, hogy a héber halott nyelv, hogy a cionista mozgalom szalmaláng, hogy a jeruzsálemi héber egyetem négy üres, roskatag szobából áll. Lehet, hogy állításaim nem győzték meg Önöket hiedelmeik tévességéről, de a csóvát már szívükbe dobtam és annak lángját soha, soha nem oltathajk el. Egyébként Nordau már régen megmondotta: „a magyar zsidóság fajtánk tölgyn elszáradt ág csupán...” Önök azt mondják, a héber nyelv nem él?.. Figyeljenek csak ide.

A sómérok körbesétálnak a táborban és vidám héber dalokat énekelnek. Ismét visszhangzik a refrain:

— Hurrá, hurrá, hurrá... hurrá Jisraél!

Beregi a sómérokrol

Sokan azt hiszik, hogy a cserkészcsapatok a sportok és a társasulatságokat kedvelő ifjak közössége csupán. Pedig az igazság az, hogy a sómérok nemcsak turisztikai, hanem sokkal inkább etikai alakulatot képeznek. A teljes eszményi és a teljes életközösség jellemzi táborozásukat. És innen az, hogy az egyes Gödudok önfegyelmé, összetartása, megértése, egyéni előnyt önként feláldozó készsége páratlan és természetes. Testvérenek szölit-ják egymást a legmélyebb barátság és megértés kifejezésével, de a rend és a fegyelem inkább törvény nálunk, mint ahol rang és dekorum határozzák meg a tisztelet és disciplina mértékét.

— A cionista mozgalom szempontjából rendkívüli értékűnek tartom a sómércsapatok tevékenységét — mondotta Beregi Oszkár. — A sómérelt nyílt, becsületos, lelkesedő és kollektív értelmű embereket nevel, akik jókorán elkészülnek minden komoly munkára, nehéz kezdelemre, egyaránt értékesek a gyakorlati és az eszmei élet szempontjából.

Beregi meghatározása helyes. A sómér-tábor, ahol most négy száz cserkész vidáman aratja az ifjuság örömeit, a szórakozások és játszó munka között értékes, derék embereket nevel. Pillanatnyi szünet nélkül folyik a munka és a kezek, amelyek most sátorokat és primitív telefonvonalakat építenek, később a jövő új műveinek lesznek megalkotói.

(m. i.)

Zsoldos tanintézet

Az ország legrégibb és legjobb előkészítő tanintézete. Teljes anyagi felelősség mellet készít elő középiskolai magánvizsgákra, érettségire vidéki tanulókat is.

Budapest, VII, Dohány-u. 84. Tel. I. 124-47.

Nyomd meg a gombot,

Fogmosáshoz használj Farmodionol.

Eau de Cologne

No 4711.

Kapható minden szakszavagó üzletben.

Három v

Dr. D

(Baiamere-Na tudósítójától.) Sz hosszú hónapokka indult meg a me hogy a kormány hogy a pénzügyi át. A pénzügyiga költözhetett át, m máron nem tudtak székhely kérdése

Negyhá

A közigazgatási ban ismét aktuális és fantasztikus h megye és a vele beosztásáról. Ezzel székhely minőségé reptel Nagybanya gos Teofil volt pr bányából egy kiseb

Tény az, hogy lakossal bíró Nagy ciális helyet foglal rosokkal szemben nyászat egyik centikus gyógyhelyé tömegesen tudulnak

A körülmény pedig, gazdag vidéke a m Nagybanyát valóság időbeli kitűnő adm vízvezetékekkel és cs bányát, úgy hogy ez mindenkor Szatmá megvolt a nagystil megvolt a fejlődési lehet fennáll, azonban ez a város és környéke zivebb kiaknázására politika kell Nagyba politika.

Hogy ennek dac arra, hogy a Szatm is már-már elintézt harmadik érdekelt követelje Szatmárme nesen dr. Dragos Te erdélyi politikushoz mint Nagybanya vez kormánypart szatmár legkompetensebb a f

A geográfiai hely gos képviselő ur, bizonyos kiegészítés osztás adja Nagyban székhely lehessen, m lehetne reménye. Szolnokdomboka-megy fekvésénél fogva Kővárvidék emlék nagysomkúti járást részét. Mindezekből megye alakíttatnék. tétel, hogy a jelen négy járása közül szintén idecsatoltat dragomérfalvai Nasz valósulhat meg, me utban és a jelenlegi ilyen tervet nem le másik megye alakít vai, tasnádi, margitt járás azon részéből, ráshoz gravitál. E Szatmár, vagy Nagy ugymond — Szatm is inkább, hogy Egyébként Nagyban falu közbévonásáva egyesítettnek és igénye lehet a megy

— Az elhatároz mert lesz, mert a tartotta fenn magán függeszti arra való teszi meg erdélyi k szünetleg ide is ellát

Három város versenye Szatmármegye székhelyéért Dr. Dragos Teofil képviselő nyilatkozata az „Uj Kelet”-nek

(Baiamere-Nagybánya, július 28. Az Uj Kelet tudósítójától.) Szatmár és Nagykároly között már hosszú hónapokkal ezelőtt csendes, de szívós harc indult meg a megyeszékhelyért. Már ugylátszott, hogy a kormány Szatmár javára döntött azzal, hogy a pénzügyigazgatóságot Szatmárra helyezte át. A pénzügyigazgatóság azonban egyelőre nem költöztetett át, mert a tisztviselők számára Szatmáron nem tudtak lakást biztosítani. Így a megyeszékhely kérdése egyelőre lekerült a napirendről.

Nagybánya is a pályázók sorába állt

A közigazgatási reformmal kapcsolatban azonban ismét aktuális lett a megyeszékhely kérdése és fantasztikus hírek láttak napvilágot Szatmármegye és a vele szomszédos vármegyék új területi beosztásáról. Ezzel egyidejűleg az újabb megyei székhely minőségére törekvő városok között ott szerepelt Nagybánya is, melynek képviselője, dr. Dragos Teofil volt prefektus azon dolgozik, hogy Nagybányából egy kisebb metropolist alakítson.

Tény az, hogy a gyönyörű fekvésű 14.000 lakossal bíró Nagybánya már régóta bizonyos speciális helyet foglalt el más hasonló nagyságu városokkal szemben Régi bányaváros, az aranybányászat egyik centruma. Szerencsés fekvése klimatikus gyógyhelyé predesztinálja, ahova nyaranta tömegesen tódulnak az üdülni vágyó emberek. Az a körülmény pedig, hogy természeti szépségeiben gazdag vidéke a magyar festők Barbizonjává avatta, Nagybányát valóságos világhírre emelte. A békeidőbeli kitűnő adminisztrációja még a háború előtt vízvezetékekkel és csatornázással gazdagította Nagybányát, úgy hogy ez a város valóságos gyöngye volt mindenkori Szatmármegyének és minden lehetősége megvolt a nagystilű fejlődésére.

A fejlődési lehetőség Nagybánya számára ma is fennáll, azonban ez inkább közgazdasági jellegű és a város és környéke természeti szépségeinek intenzívebb kiaknázására utal. Egyszóval városfejlesztési politika kell Nagybányának, nem pedig vármegyei politika.

Hogy ennek dacára mi indította Nagybányát arra, hogy a Szatmár és Nagykároly városok között is már-már elintéztetnek tekinthető versengésbe mint harmadik érdekelt beleszóljon és a maga részére követelje Szatmármegye székhelyét, ez iránt egyenesen dr. Dragos Teofil képviselő urhoz, a neves erdélyi politikushoz intéztünk kérdést, aki ugyanis mint Nagybánya vezéralakja, ugyanis mint a jelenlegi kormánypart szatmármegyei tagozatának elnöke a legkompetensebb a felvilágosítására.

Hogyan lehet Nagykárolyból megyeszékhely

A geográfiai helyzet is olyan — mondotta Dragos képviselő ur, — hogy Szatmármegyét egy bizonyos kiegészítéssel elosztani kellene és e megosztás adja Nagybányának a reményt, hogy megyeszékhely lehessen, mert különben erre nem igen lehetne reménye. A geográfiai alakulat ugyanis Szolnokdomboka-megyéből ide utalja a vízválasztók fekvésénél fogva a kápolnokmonostori járást, a Kővárvidék emléke Nagybányához irányítja a nagysomkúti járást és a szilágycsehi járás egy részét. Mindezekből Nagybánya székhellyel egy új megye alakíthatnák. Viszont kombináció tárgyává tettett, hogy a jelenlegi csonka Máramarosmegye négy járása közül a szigeti és sugatagi járások szintén idecsatoltatnának, míg a felsővisői és dragomérfalvai Naszódhoz. Azonban ez a terv nem valósulhat meg, mert nagy vízválasztók állnak az utban és a jelenlegi közlekedési viszonyok mellett ilyen tervet nem lehet keresztülvinni. Tehát egy másik megye alakíthatnák a szatmári, érmihályfalvai, tasnádi, margittai járásokból és a szilágycsehi járás azon részéből, amely a szatmár—erdődi járáshoz gravitál. E megyének székhelye lehetne Szatmár, vagy Nagykároly. Mi szívesen látnók — ugymond — Szatmárt e megye székhelyétül annál is inkább, hogy Nagybánya székhely lehessen. Egyébként Nagybánya Alsófernezely és Giródtótfalu közbevonásával Felsőbányával egy várossá egyesítenék és egy 26.000 lakosu városnak igénye lehet a megye székhelyére.

A miniszterelnök magának tartotta fenn a döntést

— Az elhatározás körülbelül a jövő héten ismert lesz, mert a miniszterelnök ur a jövő hétre tartotta fenn magának a döntést, ha csak fel nem függeszti arra való tekintettel, hogy a napokban teszi meg erdélyi körútját, mely alkalommal valószínűleg ide is ellátogat. Ugy vagyok értesülve,

hogy a miniszterelnök meg akarja látogatni a jégverés által sújtott országrészeket és miután Szatmármegyét is nagy jégkarak érték, valószínű, hogy erdélyi útján ide is eljön.

Arra a kérdésre, hogy képes e Nagybánya egy megyeszékhely hivatalait és hivatalnokait elhelyezni, a képviselő ur azt felelte, hogy a hivatalokat Nagybánya el tudja helyezni, a hivatalnokokat azonban csak úgy volnának elhelyezhetők, ha a község lemondana lakáskényelméről.

A képviselő urral való beszélgetés során megkérdeztük véleményét az antiszemizmusról, a közoktatásügyi sérelmes törvényjavaslat és a lefolyt érettségi vizsgálatok tekintetében.

Az antiszemizmus letűnőben van

— Az antiszemizmus hulláma — mondotta dr. Dragos Teofil — Európazerte leáldozóban van. Különbösen is nem egyedül Romániában ütötte fel a fejét és itt is csak egyes hevülékeny diákok műve volt. Nem képzelték, hogy a XX. században vallásuk és fajuk miatt üldözzünk embereket.

— A magánoktatásra vonatkozó törvényjavaslatot — ugymond — erősen bírálják azok, akik a javaslatot nem olvasták át figyelmesen és különösen nem ismerik a javaslat indokolását, amely elsőrangú munka. A felekezeti oktatást a regátban nem

ismerték és különösen Angheliescu miniszter, aki Franciaországban nőtt fel, nem tud tájékozódni ebben a kérdésben, mert Franciaországban csak állami oktatást ismert és ezért ő egy kalap alá veszi a felekezeti oktatást az állammal. De ennek nincsen éle sem a magyarság, sem a zsidóság irányában, mert a felekezeti oktatásra vonatkozó javaslat ellen a jelzett kisebbségekkel azonos éréllyel tiltakozik a nagyszebeni gör. keleti metropolita és a balászfalvai gör. kat. érsek is. A baj az, hogy a miniszter nem tesz különbséget a felekezeti oktatás és a magánoktatás között, holott a felekezeti oktatás vallás-erkölcsi nevelést céloz, a magánoktatás pedig anyagi haszonra pályázik.

Az érettségi vizsgálatokra vonatkozólag a képviselő ur előadta, hogy miután az oktatás nívója súlydelt, a vizsgáknál alacsonyabb mértéket kellett volna alkalmazni.

Általában véve — mondotta — amíg az lesz a kormányzati elv, hogy Erdélyben ne erdélyi emberek intézzék ezeket az ügyeket, mindig elő fordulnak olyan kisebbségi sérelmek, amelyeket az itteni viszonyokkal jobban ismerős idevaló vezetők egy kis tapintattal és kölcsönös jóakarattal elkövülhetnek. Biztos, hogy valamikor így lesz, de az egyéni élet rövid és ebből fakad a türelmetlen óhaj, hogy a bajok nyomban orvosolva legyenek.

Ezután ismét Nagybánya jövőjét eszeltte színes szavakkal a városáért lelkesedő neves politikus és ezzel beszélgetésünk véget is ért.

dr. Stern Mór

Tatarescu miniszter Kolozsváron

Tanácskozások a prefektusokkal a közigazgatási törvény alkalmazásáról. Politikamentes választások a mezőgazdasági kamarákban

(Cluj-Kolozsvár, július 28. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tatarescu miniszter ma délután három órakor Kolozsvárra érkezett. Ideérkezését — amint azt az Uj Kelet is jelezte — hét-főre várták, a miniszter azonban egyéb elfoglaltsága miatt ezt a dátumot elkéste.

Idejövételének célja az volt, hogy Erdély prefektusaival tanácskozzon a közigazgatási törvény végrehajtásáról. A prefektusok a tegnapi napon a járási beosztásokról és a törvénynek az ügyvitelre vonatkozó rendelkezéseivel kapcsolatban tervezeteket dolgoztak ki. Ezeket a tervezeteket a délután három órakor megérkezett miniszter elé terjesztették. Tíz vármegye prefektusával tanácskozott hosszabb ideig Tatarescu miniszter, aki később a mezőgazdasági kamarákba való választásokról is instrukciókat adott a prefektusoknak. A választások 25 én lesznek és a miniszter leghatározottabb kívánása, hogy ezeket teljesen politikamentesen

ejtsék meg.

Tatarescu miniszter fogadta a sajtó képviselőit és röviden közölte velük Kolozsváron való látogatásának célját. Együttal jelezte, hogy a közigazgatási reform alkalmazására kiküldött bizottság mostanában végez munkájával Bukarestben.

Hir szerint a miniszter a prefektusokkal való tárgyalásai során szóvá tette azt az eljárást is, amit a közigazgatás körül a kisebbségekkel szemben kell a prefektusoknak szem-előtt tartaniok. Ugy értesülünk, hogy Tatarescu miniszter ebben a tekintetben követelte a törvény szelleméhez való ragaszkodást, úgy, hogy a kisebbségek az új törvény alkalmazásánál sok tekintetben az eddigi elbánással szemben könnyebbségekre számíthatnak.

A miniszter kedden este elutazott Erdély fővárosából.

Még mindig nem derült világosság a sétatéri kioszk tragédiájának rejtélyére

Holnap hallgatja ki a vizsgálóbíró Boeriu doktort

(Cluj-Kolozsvár, július 28. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Uj Kelet tegnapi számában részletesen beszámolt a Kioszk szombat éjszakai tragédiájáról, amelynek szerencsétlen véget ért áldozatáról, Nuszbaum Mórról, még mindig nem lehetett pozitíve megállapítani, hogy gyilkosság, vagy öngyilkosság áldozata lett. Vasárnap reggel félnégytől kezdve a hatóságok a legerélyesebb nyomozást vezették be a szinte misztikusan bonyolult ügyben, de a nyomozás konkrét bizonyítékokat sem a gyilkosság, sem az öngyilkosság mellett mindeközben nem tudott felmutatni.

Az ügyben főszerepet játszó Boeriu doktort, valamint Pap Anna kenyeresleányt, aki vallomásával Boeriu dr. szerepét akarta tisztázni, de vallomását később megváltoztatta, még tegnap délelőtt, az ügyre vonatkozó összes aktával együtt átadták az ügyészségnek. Az ügyészségről az aktákat, áttanulmányozás végett, ma délelőtt felküldték dr. Dunca vizsgálóbíróhoz. Munkatársunk ma délelőtt felkereste dr. Dunca vizsgálóbíróhoz, akihez kérdést intézett a titokzatos ügy jelenlegi állására vonatkozólag. A vizsgálóbíró munkatársunk kérdésére a következőket jelentette ki:

— A Nuszbaum-ügy nemcsak a község kíváncsiságát, hanem a jogi szakértők érdeklődését is felkeltette és már ma délelőtt több hírneves büntetőjogász érdeklődött az ügy jelenlegi állásáról. A hozzám intézett kérdésekre azonban, sajnós, még nincs módomban válaszolni, mert csak ma délelőtt folyamán kaptam

kézhez az aktákat és azokat előbb át kell teljesen tanulmányozzam. Boeriu dr. kihallgatását holnap délelőtt fogom megkezdeni és csak a gyanúsított orvos vallomása alapján alkotom meg véleményemet. Az ügy jelen pillanatban még annyira bonyolult, hogy a rendőrség is kénytelen tovább folytatni a nyomozást.

A Nuszbaum-ügyben egyébként tegnap óta még semmi újabb fordulat nem állott be. A rendőrség nagy eréllyel folytatja a nyomozást, hogy a Boeriu dr., valamint Nuszbaum személyére vonatkozó pro és kontra bizonyítékokat beszerezhesse. Eppen ezért az egyik rendőrkapitányt még a tegnapi nap folyamán elküldték Tövisre, hogy folytassa a vizsgálatot arra vonatkozólag, hogy Nuszbaumnak milyen volt az előélete, voltak-e adósságai és nem-e volt esetleg oka az öngyilkosságra.

A nyomozás egyébként egy újabb irányba is kiterjed, mert a rendőrség a felmerült bizonyítékok alapján most már nemcsak azt nyomozza, gyilkosság, vagy öngyilkosság történt-e, hanem azt is, hogy Boeriu dr. nem-e követett el gondatlanságból emberölést. Ezt a feltevést az a körülmény is megerősíti, hogy a revolverrel Nuszbaum játszadozott az asztal körül, többibizben mutogatta és így könnyen Boeriu dr. kezébe kerülhetett, aki szintén ittás állapotban volt és esetleg a revolvért tréfásan rászögezhette Nuszbaumra, de ebben az esetben a tréfa végzetes volt, mert a revolver elsült és a golyó Nuszbaum életét kioltotta.

propaganda „nyilt és is heves vita váltja fel magyar zsidók cionista-étő érvet és momentumot néhány magyar rabbira, a magyar humuszra, a cionizmus gond-és ezernyi egyéb naiv

szalmaláng... a vallási hagyományok

ok és ismereteik tő-élén Beregi Oszkár annyi meggyőződéssel, fel felel a kérdésekre, a magyar humuszra, a cionizmus gond-és ezernyi egyéb naiv

halott szalmaláng, hogy négy üres, roskatag állításaim nem győzték evességéről, de a csóvát nak lángját soha, soha Nordau már régen zsidóság fajtánk tölgyén bk azt mondják, a héber csak ide.

Ismét visszhangzik a

hurra Jisraél!

Beregi a sómérokról a csarkészcsapatok a tságokat kedvelő ifjak az igazság az, hogy a ai, hanem sokkal inkább a teljes eszményi és a táborozásukat. És innen bk önfegyelme, összetar-előnyt önként feláldozó szetes. Testvérnek szölit- b barátság és megértés a fegyelem inkább tör- ang és dekorum határoz- piplina mértékét.

om szempontjából rend- sómércsapatok tevékeny- Oszkár. — A sómérélet és kollektív értelmű em- rán elkészülnek minden zdelemre, egyaránt érté- szmei élet szempontjából. helyes. A sómér-tábor, z vidáman aratja az if- áskok és játszó munka reket nevel. Pillanatnyi nka és a kezek, amelyek telefonvonalakat építenek, k lesznek megalkotói.

(m. i.)

anintézet
és legjobb elő- e. Teljes anyagi készü elő közép- gakra, éret- i tanulókat is.
u. 84. Tel. J. 124-47.

aj Farmodontol.

Cologne
11. **pató vágó üzletben.**

— A magániskoláknak be kell terjeszteniük összes adataikat a miniszteriumba. Bukarestből jelentik: A közoktatásügyi miniszterium táviratilag utasította az oktatásügyi inspektorátusokat, szólítsák fel a magániskolákat, hogy záros határidőn belül terjesszék be a miniszteriumhoz az iskoláikra vonatkozó összes dokumentumaikat. Többek között ismertetniük kell, mikor állították fel az iskolát, részesült-e megrovásban, az utolsó tanévben hány növendéke volt, és milyen volt növendékei között a bukási arány. Illetékes helyen azt a kijelentést tették, hogy ezekre az adatokra azért van szüksége a miniszteriumnak, hogy a magániskolák nyilvánossági jogaira vonatkozólag döntést hozhasson.

— Bratianu Vintila elutazott Párisba. Bukarestből jelentik: Bratianu Vintila pénzügyminiszter vasárnap még meglátogatta öccsét, Bratianu Jonel miniszterelnököt florica-i birtokán és ezután elutazott franciaországi fürdő-kurájára. Bratianu Párisban találkozik Bibescu herceggel, washingtoni román követvel és a tőle kapott információk után dönt amerikai utjáról.

— Szabadlábba helyezték az utlevélpanama fővádlottját. Bukarestből jelentik: Az utlevélpanama ügyében tegnap hirdették ki a törvényték azon határozatát, hogy Franasovics volt miniszter ellen az eljárást nem indítják meg, mert erre nem látnak semmi okot fenforogni. Ugyisint helyt adott a törvényték a védelem azon kérésének, hogy Filipovicut, a panama fővádlottját helyezték szabadlábba. Ötvenezer lej kaució ellenében elrendelték szabadlábba-helyezését.

— Ujabb nagy panamának jöttek nyomára. Bukarestből jelentik: A „Facla” szerint az egyik miniszteriumban újabb panamának jöttek a nyomára. A panamából keletkezett kincstári kár meghaladja a 20 milliót. A lap bejelenti, hogy ismeri a panama részleteit, de a vizsgálat érdekében nem hozza nyilvánosságra. A panamában egyébként egy magas bírói személy és két kormánypárti képviselő is van kompromittálva.

— Szanatóriumot állítanak fel a nyugdíjasok és rokkantak részére. Bukarestből jelentik: Gaio professzor, a közegészségügyi miniszterium vezértitkára kijelentette a sajtó képviselőinek, hogy Tecurghionban szanatóriumot állítanak fel a rokkantak és nyugdíjasok részére. A szanatóriumot francia és német mintára rendezik be.

— Az orosz flotta a román partok közelében gyakorlatozik. Bukarestből jelentik: Lapjelentések szerint a legfőbb vezérkar Ismailból és Konstancából úgy értesül, hogy az orosz flotta nagy gyakorlatokat végez a Fekete-tengeren és eközben többször megközelíti a román partokat. A kormány diplomáciai uton tiltakozását fogja emiatt a szovjetkormánytól kifejezni.

— Elnapolták a Marffy-pert. Budapestről jelentik: Az itélőtábla ma folytatta a Marffy-ügyben a tanú kihallgatásokat. Ezután október 25-ig elnapolták a tárgyalást. A folytatálagos ülésen ki fogják hallgatni Hetényi és Schweinizer rendőrkapitányokat, akik arról fognak vallomást tenni, vajjon megverték-e a vádlottakat a főkapitányságon.

— Chicagó független állam lett. Newyorkból jelentik: Chicagó város tanácsa elhatározta, hogy elszakad Illinois-államtól és önálló államot fog alkotni. Az Egyesült-Államoknak ez lesz a 49-ik független kormányzattal bíró területe.

— Jeritza Mária elhagyja Bécsét. Bécsből jelentik: Jeritza Mária az Olsevszka-ügy miatt nem akar többé fellépni az Operában. Szeptemberben állítólag amerikai turnéra indul, később pedig egy angol-spanyol körutat tesz.

— Virág Lajos egyetlen hangversenye. Vasárnap délelőtt 11 órakor tartja Virág Lajos, a kolozsvári Magyar Színház operatársulatának tehetséges tagja, egyetlen hangversenyét a Patak-utca 6. szám alatt levő Építőiparosok Otthonának dísztermében. A hangversenyen közreműködnek még Hecht Richárdné, dr. Bródy Miklós és Adler Nándor.

— Károlyi Mihály egy amerikai huszárváltó vállalat titkára? Budapestről jelentik: A „Magyar Hírlap” megbízhatatlan helyről arról értesül, hogy Károlyi Mihály egy amerikai huszárváltó vállalat titkárául szerződött három ezer dollár havi fizetéssel. A lap hozzáfűzi, hogy Károlyi Mihály vissza akar vonulni a politikától.

— Szálló lett a Jildis-kioszkból. Konstantinápolyból jelentik: Abdul Hamid szultán által épített, az egész világ által megcsodált császári palotát, a Jildis-Kioszkot egy külföldi társaság bérbé vette. Ez a társaság 50 ezer török fontot fizet bér fejében a török kincstárnak, ezért megkapja a jogot arra, hogy a szultán palotájába szállodát, a parkjába különféle sporttelepeket, kaszinót és kínót helyezhessen el. Ez lett a szomorú vége a pompás szultáni palotának.

— A brailai tifuszcikájának fertőző oka. Bukarestből jelentik: Brailában hetek óta tifuszcikája dühög. A megtett óvintézkedések során beigazolást nyert, hogy a városban fertőző liszt van forgalomban. Az ügyesség és az egészségügyi hivatal képviselői tegnap végigjárták a malmokat és a lisztraktárakat, ahol megállapították, hogy az Amerikából importált liszt közepes nagyságú férgeseket tartalmaz. A készleteket lefoglalták. A Licioridopol malom tulajdonosa ellen az ügyesség eljárását indított. A pékek készleteit is zár alá vették.

— Tancred Constantinescu tárgyalásai egy amerikai bankárral. Bukarestből jelentik: Tancred Constantinescu, aki tudvalevőleg vidéki birtokán nyaral, megszakította szabad-ságát és Bukarestbe érkezett, hogy Aronovics amerikai bankárral tárgyalásokat folytasson. A tárgyalásokról különböző verziók keringenek, a legvalószínűbbnek azonban az látszik, hogy a miniszter a CFR részére kíván az amerikai pénzeszközöktől kölcsönt szerezni.

— Házasság. London Armin Oradea-Mare (Jeruzsálem) és Kronemer Bella Eperjes folyó évi augusztus 11-én tartják esküvőjüket Presovon (Csehszlovákia, Trhovisko 16), melyre ezúton meghívják elvtársaikat és összes ismerőseiket. (Minden külön értesítés helyett.)

— Kibővítik és reorganizálják a telefonvonalakat. Bukarestből jelentik: A postaügyi vezérigazgatóság elhatározta, hogy egy a bel-földi, mint a nemzetközi telefonvonalakat kibővíti, illetve reorganizálja. A munkálatok már augusztus elsején megkezdődnek. Új vonalat építenek Brassó és Bukarest között, mert a jelenlegi vonal nem tudja lebonyolítani a forgalmat. Azonkívül eleget tesznek Kolozsvár és Nagyvárad ipari és kereskedelmi körei azon többször tett kérésének, hogy közvetlen telefonvonalat építsenek Nagyvárad—Kolozsvár—Bukarest között. A nemzetközi vonalak során közvetlen telefonvonalat építenek Bukarest—Prága és Bukarest—Budapest között. Mindezeket még ebben az évben megvalósítják.

— Újabb letartóztatások a járadékpánama ügyében. Bukarestből jelentik: A járadékpánama vizsgálatok során tegnap délután letartóztatták egy turnuszeverini nagybirtokos és vezetőpolitikus fiát, nevét azonban még mindig nem hozza nyilvánosságra a rendőrség. Letartóztatták még egy krajovai postatisztviselőt, Zenoovicsot, akiről szintén kiderült, hogy nagyobb mennyiségű értékpapírt hozott forgalomba.

— Megegyező a parasztpárt és a nemzeti párt között a mezőgazdasági kamarai választások ügyében. Bukarestből jelentik: A parasztpárt és a nemzeti párt közötti vezetősége tegnap délután ülést tartott, melyen megegyezőre jutottak a mezőgazdasági kamarai választásoknál leadandó szavazójegyek ismertetőjegyére vonatkozólag. Eszerint Erdélyben a nemzeti párt kasza- és regáthban és a csatolt területeken a parasztpárt sárló-jelvényét fogják a szavazójegyekre nyomni. A megegyező döntő jelentőségű és ellenzéki körökben nagy örömet keltett.

— Javaslát Németország felvételére a kamarák nemzetközi szervezetébe. Bukarestből jelentik: A kereskedelmi kamarák nemzetközi központi vezetősége tudvalevőleg köriratban kérte ki az egyes országok véleményét arra vonatkozólag, hogy kívánatosnak tartja-e Németország felvételét a szövetségbe. A köriratot Románia is megkapta, melyre tegnap választolt Cherkez volt államtitkár. A válasz Németország felvételére tesz javaslatot.

— Amundsent meghívták Csehszlovákiába. Prágából jelentik: Mint a „Cseke Szlovo” értesül, a cseh tudományos társaság meghívta Amundsent, hogy tartson előleves körutat Csehszlovákiában. Amundsent elfogadta a meghívást. Program szerint Prágában, Brünnben és Pozsonyban fog észak-sarki utjáról beszámolni.

* **Értesítés kóser hus ügyben.** Tisztelettel értesítem t. vevő közönségemet, hogy a kóser hus árulását a mai naptól kezdve továbbra is üzletemben (Széchenyi-tér 25.) folytatom. ifj. Pál Márton.

— Elégetik a halálszont, amelyen Kodelkát meggyilkolták. Budapestről jelentik: A Lédererek lakásán lefolytatott árverésen egy panoptikumtulajdonos akarta mindenáron megvenni azt a szont, amelyen Kodelka hentesmestert Lédererek meggyilkolták, hogy azt panoptikumában mint látványosságot muttogassa. A család közbenjárására éppen ezért a tragikus jelentőségű butordarab nem került kalapács alá, azt háromszázezer koronáért Lédererek vették át. Lédererek kijelentették, hogy családi tragédiájuknak ezt a kegyetlenül szomorú emléket el fogják égetni.

— Házat rombolt össze a vihar Stuttgartban. Stuttgartból jelentik: Szerdán éjjel a városban súlyos szerencsétlenség történt. Hatalmas vihar vonult végig a városon, amely ledöntött egy épülőfélben lévő házat. Hat munkás életveszélyesen megsérült, a többi munkások leugrottak az épület állványairól és így megmenekültek.

— Diplomáciai konfliktus Kína és Amerika között egy rablótámadás miatt. Pekingből jelentik: A rablók megtámadták Palmer amerikai farmernak a Tzungari folyó mellett lévő mintagazdaságát. A tulajdonost összes szolgálival együtt meggyilkolták. A pekingi Rockefeller-egyetem véletlenül ott tartózkodó orvosát, Howard doktort magukkal vitték. A karbini amerikai konzul tiltakozott az eset miatt Csangcsolinál és jelentést küldött Washingtonba. A washingtoni kormány tiltakozást jelentett be a pekingi központi kormánynál. Hivatalos körök rámutatnak annak szükségére, hogy Kínában erősebb központi kormányt kell teremteni, ami azonban nem érintheti Amerika exterritoriális jogait. Amerikának egyébként nem szándéka az esetet represszáliákra felhasználni Kína ellen.

— A rákszerűm feltalálóját régebbi fogadalmá tette rák-kutatóvá. Londonból jelentik: Egyik angol orvosi lap érdekes részleteket közöl arról, hogy mi indította dr. Gye-t rákkutatásaira. A lap elmondja, hogy dr. Gye nem tisztán tudományos lelkesedésből szentelte életét kutatásainak, hanem korábbi fogadalmá következtében egész életét a rákkutatás szolgálatába állította. Dr. Gye édesanyja ugyanis rák-betegségben halt meg és dr. Gye ekkor anyja sírján megfogadta, hogy addig nem nyugszik, amíg meg nem találja ennek a rettenetes betegségnak gyógyítását, hogyha már édesanyját nem sikerült megmentenie, legalább az emberiséget a jövőre megszabadíthassa ettől a betegségtől.

— Még mindig nem fogták el Tomescut és Munteanut. Bukarestből jelentik: A Tomescu és Munteanu ügyében kiadott napjelentés szerint Titu környékét Jonescu kapitány vezetésével egy század esendőrség vette körül, azonban holmi nyomokon kívül a hajsza nem vezetett más eredményre. Általános az a gyanu, hogy a banditák az Arges-völgyében rejtőzködnek és emiatt az egész vidéket katonaság vette körül.

— Pierpont Morgan Budapesten. Budapestről jelentik: Newyorki távirat szerint Pierpont Morgan, a világhírű amerikai bankár az ősz folyamán Budapestre érkezik, ahol kölcsöntárgyalásokat fog folytatni.

— Súlyos vasuti szerencsétlenség Franciaországban. Párisból jelentik: A páris—bázei személyvonat ma a keleti-pályaudvaron összeütközött egy mozdonyal. Az összeütközés következtében huszonheten megsebesültek. A két mozdony pozdorjává zúzódott.

SZINKÖR-MOZGÓ

Ma, július hó 29-én szerda:

6 szerelmes nap

9 felvonásban. Elinor Glyn világhírű regénye nyomán. — Főszerepben Amerika legelső film-művészei: C. Ghiriffith és Framo Mayo.

Ezt megelőzi:

Bandzsai Rudi házassága

burleszk, 2 felvonásban.

Katonazene Előadások kezdete **Katonazene** 5, 7 és 9 órakor

SZINHÁZ - MŰVÉSZET

Heti műsor a Szinkör-mozgóban
 Kedd és szerda: 6 szerelmes nap.
 Csütörtök péntek: Az iramszarvasok csodája.
 Szombat, vasárnap: A legújabb Patt és Patachon film.

Mozgók műsora.

Select-mozgó. Kedd, Szerda és csütörtök, július 28, 29 és 30. *A mogoli oroszán.* Szimbolikus dráma 10 felvonásban. Főszerepben: Ivan Mosjoukine és Lissenko.

Urania-mozgó. Kedd és szerda, július 28 és 29. *A nászhajó.* Büntügyi dráma, 7 felvonásban. Főszerepben Betty és Teodor Koeloff.

Csütörtök, július 30. *A barlang titaa.* Egy boldogtalan házasság története, 6 felvonásban. Főszerepben a csodaszíj: Coco.

דמי החימה על 4 גלויות הקונטרס של

העולם

עיתון החינוך של ההסתדרות הציונית העולמית מתקבלים רק עד 3 אוגוסט לא יאוחר. — מי שרוצה להשיגם יתן הודעה ל 80 אל המכון המרכזי.

Jüdische Buchhandlung „SAFRUTH“
 Cluj, Str. St. O. Josif (Szép-u.) 1.

Convocare

Doarice la adunarea generala ordinara a Societatii anonime **Industria Alcoolului** convocata pe ziua de 27 Iulie 1925. ora 5 p. m. in localul societatii din Cluj, Str. Calvin Nr. 4, cu sau prezentat actiunii in numar recerut pentru a se putea aduce hotarari, prin aceasta se convoaca din nou adunarea generala pentru ziua de 5 August 1925 ora 4 d. m. in același loc si cu aceeași ordine de zi in care adunarea generala sa va decide fara considerarea la numarul actiunilor prezenti si la actiunile reprezentate.

Totodata Comitetul de cenzori raporteaza ca au revazut bilantul gasindu-le in ordine.

Directiune

CITROM

300 és 360-as, verdelli új vágású, tartós árú, kapható

LÉB Fivéreknel,

Cluj. — Telefon 471.

186—1925

Pályázati hirdetmény

Az oradea márei orth. izr. hitközség elemi fiúiskolájában megüresedett f. rfi tanítói állásra a hitközség iskolaszéke pályázatot hirdet. Ez állás elnyeréséért folyamodhatnak a lajos vallástudomány-ismerettel és ke.ö. gyako lattal rendelkező okl. tanítók, kik a román nyelvt teljesen bírják. A valláserkölcsös életmódot, román és héber képességet, családi állapotot igazoló okmányokkal felszerelt kérvények f. évi augusztus hó 10-ig az iskola igazgatóságának címére küldendők be.

Oradea-Mare, 1925. július 24.

Biró Márk, igazgató.

Mittelmann Jakob, iskész. elnök.

Kevesebb pénzbe kerül

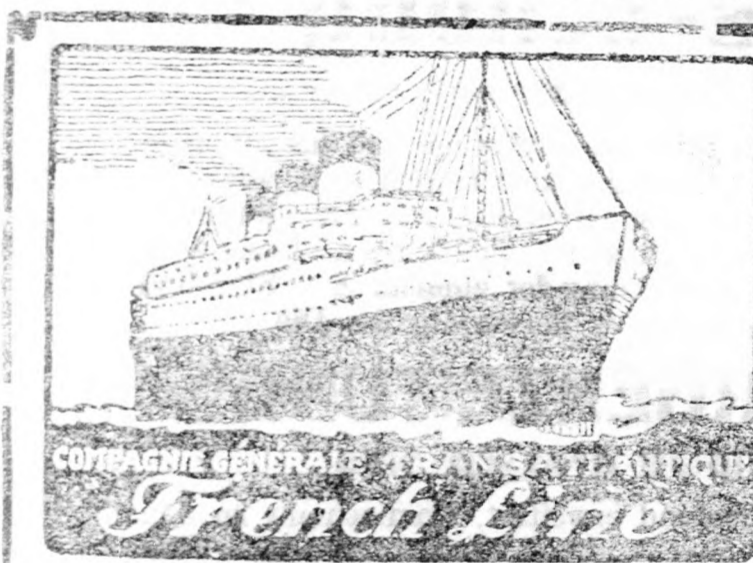
a kávéja, ha babkávét és pótlék helyett az újfajta

ENRILO-

ból készíti. ENRILO sikeresen pótolja a babkávét. Erősebb, izletesebb s ezenfelül rendkívül olcsó is. Eme különlegesség minőségéért gyártójának, a

Franck Henrik Fiai

cégnek világhire szavatol.

Luxusutazás — Gyorsutvonalak a francia kikötőkből:

New-York — Canada
Cuba — Mexiko
Venezuela - Haiti - Antillák
Marocco - Algir - Tunisz
 és más kikötőkbe.

Információkkal és jegyekkel szolgál:
„SARNIA“ S. A. Bucurest.
 Pasagiui Comédia
 Táviratcim: Transatbuc.
 Rador 259

Kedvező vételnapok. Julius 10—aug. 10.

nagy tétel

férfi, fiú és gyermekruha

kerül eladásra, rendkívül előnyös áron. **Kizárólag az raktár.**
 Nézze meg készletünket! Ktfizetődik. — Elsőrendű és középminőség!

1. A legkiválóbb szabás.
2. A legjobb kidolgozás.
3. A legújabb fazonok.
4. A legmegfelelőbb hozzávalók.

Gazdag választók!

Prima Fabrica Ceho-Slovacă Pentru Confectiuni de Haine Barbatesti, Strada Berzei 94-96. Bucuresti.

Előrehaladott idény miatt az összes raktáron levő

Cluj

nyári divatújdonosságokat

olcsó árakban elárusítom!

Cal. Regele Ferdinand 5

Telefon 4-79.

SZABÓ JENŐ

női divatkülönlegességek nagy árú háza

APRÓHIRDETÉSEK

Magyarul közlésnél egy szó 2-3, vastagabb betűvel 5 lej. Leg-
nagyobb apróhirdetés 30 lej. Álláskeresőknek 30% kedvezmény
apróhirdetéseik díja előre fizetendő

Keresünk
Románia min ten nagyobb városában létesítendő képviselőtünk vezetésére intelligens, agilis kereskedőket. Szakértelmem nem szükséges. — Ajánlatokat „Existencia” jellegre a kiadóhivatalba kérünk. 9571

Titkárnó hitvány fogalmazó, gépi és intelligens hölgyek felvételnek. Cim a kiadóban. 9.65

Bőröndösök!
Bőrdíszárak, koffer-zárak, fogantyúk részben, kiképezve, a leggyorsabb utóból a legdíszesebbig bármily mennyiségben és nagy vásártékban megrendelhető a Tipografia

Fraternitas
nál, Cluj, Str. Baron L. Pop No 10.

Európai új autóbussz, üzemképes, 35 HP, olcsón eladó, Str. Maresesti 7, Györgypálán.

Kereskedelmi végzett, lehetőleg románul tudó fiatalember; gyakorolnak, azonnali belépésre keresünk. — Ajánlatokat „Iparvállalat” jellegre a kiadóba kérünk.

Bécsi kántoriskolát végzett elsőrangú lírikus-tenorista a nagyünnepre balmuszai előmadkozói állást keres. Szíves megkereséseket „Kántor” jelleg alatt a kiadóba kér.

Román tanfolyam kezdők részére aug. elsejétől Calea Victoriei (Kossuth) 2 sz. alatt.

Keresünk kereskedő segédet, női divat és confectió szakmából, kivitarendezést értő előnyben, irásbeli ajánlatokat fényképpel Friedmann Testvérekhez, Satu-Mare.

Irodavezetők, főkönyvelők, kik nagykereskedőknél, vagy iparüzemeknél ténykednek, jelentékeny mellékkeresetre tehetnek szert. E d. kiadók „Faradság nélkül” jellegű levelet a kiadóhivatal továbbítja. 9571

Naponta friss bivalyfej kapható, hához szállítva is. So. watzné, Rudolft ut. 86.

Haifában
(Palestina)
megnyitotta a Cur Salom
pensio. Solid, tiszta kiszolgálás. Kiváló kóser. magyar konyha. 9519

Keresek azonnali belépésre két önálló zsidó pékmestert, akik műhelyemet önállóan vezetni tudják és kiszolgálásra alkalmasak. Hirsch, pékmester Teius. 9564

Zsidó fiatalember lakást és kosztot kap Egyetem-utca 5, a. 3.

Moulin Rouge

Bukarest, Bul. Elisabeta No 25.

Megnyitotta legszebb amerikai terraszt

az ötödik emeleten. Legpompásabb kilátás. Variete színház. Elsőrangú étkező, két zenekar. Árak. A legkellemesebb sarnok. Nyitva reggelig.

A zsidó irodalom köréből

- Szabó Imre: Zsidó komédiások .. 60
- Ben Ami: Uj Palesztina 100
- Mendele Moicher Sfurim: Santa Fiske 80
- Kis Arnold: Echod 25
- Patai: Héber költők (Kis kiadás) .. 30
- Patai: Héber költők anthológiája .. 650
- Nordau: Dr. Kohn 45
- Szabolcsi Lajos: Csillag fia 110
- Herzl: Zsidó állam 30
- Sokolov: Uj zsidó 15
- Lichtheim: A zsidó Palesztina 15
- Ujvári Péter; Tulsó parton 70
- Néményi: Isten keze 75
- Biró: A zsidók utja 50
- Agnon: A meggörbedt kiegyenesedik 35
- Frigyes: A zsidók természetrajza .. 45

Kaphatók az Uj Kelet könyvostályában.

187-1925.

Pályázati hirdetmény

az oradea-marei orth. ir. hitközség polgári fiú és leányiskolájában a követező tanszékekre hirdet pályázatot a hitközség iskolaszéke:

1. Román nyelvi, 2. román-francia nyelvi, 3. földrajz történelmi, 4. mennyiség és természettudományi, 5. szabadkézi rajz és kézi munka tanszékekre. Ez állások elayeréséért folyamodhatnak kelő gyakorlattal bíró okleveles közép- vagy polgári iskolai tanárok, kik az előlított képesítéssel rendelkeznek s akik a román nyelvet teljesen bírják. A javadalmazás az állami tanárokéval egyenlő.

A hiteles okmányokkal kellően felezelt pályázati kérvények folyó évi augusztus hó 15. ig az iskola igazgatóságának címére küldendők be. Oradea Mare, 1925. július 24. én.

Biró Márk, iek. igazgató.

Mittelmann Jakab, iksz. elnök.

Bucuresti
LUTHER sörösarnok
megnyitotta a Piata Mihailu Viteazul 18.
A Tornavivódával szemben

Pályázat

Az érmihályfalvi orth. hitközség elemi népiskolájánál megüresedett igazgatói állásra pályázat hirdetnek. Pályázók, kik törvényes képesítéssel bírnak, kéretnek, hogy kérvényüket, működési és családi állapotukat igazoló okmányukat jövő hó 10-ig alulírott elnökhöz be kell juttatni sziveskedjenek. Fizetés meg egyezés szerint. Pályázhatnak tanítónők is. Val a lui Mihai — Érmihályfalva, 1925. július 24. (Jud. Bihor)

Pollák Mór, iksz. elnök.

9563

Használjunk kizárólag כשר כשר
PLANTOL
legjobb nővéngyógyász, mert ez hiszta, egészséges és kiadós!
Főtisztelendő Fuchs Benjámín nagyváradi főrabbi felügyelete alatt készült, szigoruan ortodox rituális előírás szerint.
Képviselői: **HARTIG & HIENZ** Cluj
Str. Julia Masiu 8. Telefon 1-18.

Ifjusági irodalom.

- Dickens: Cooperfield Dávid 300
- A. France: Gyöngyike 100
- Burnett: A kis lord 140
- Cervantes: Don Quijote 100
- Babits: Aranyguras 320
- Benedek Elek: Nagypó meséi 140
- Magyar mese mondavilág I—II. 400
- Magyar mese mondavilág III—IV. 400
- Mark Twain: Tamás urfi 180
- Tamás urfi léghajón ... 180
- Tamás urfi mint detektív 160
- Hucklebery Fin 240
- Kunos Ignác: Adakalei mesék 180
- Molnár: Pál-utcai fiúk 200
- Moric: Légy jó mindhalálig 160
- Schöpplin: Hatványprofesszor feltámadása 80
- Erdélyi száz népmesék 20
- Román népmesék 20

Kaphatók az Uj Kelet könyvostályában.

XIV. Zionisten-Kongress

Wien, August 1925.

Am 18. August d. J. wird in Wien der XIV. Zionisten-Kongress eröffnet. Die Protokolle dieses Kongresses sind Dokumente, die über den Tag hinaus Gewicht und Bedeutung erhalten werden. Die

Kongress-Zeitung

das Organ des XIV. Zionisten-Kongresses

wird ab 18. August bis Kongressende in Wien erscheinen und das offizielle Protokoll bringen. Aber es wird für jedermann unerlässlich sein, auch zu wissen, was ausserhalb der Plenersitzungen vorgeht, was die führenden Persönlichkeiten des Zionismus über die einzelnen Probleme denken, kurz alles zu erfahren, was zur richtigen Beurteilung der zionistischen Situation und der Vorgänge auf dem Kongress notwendig ist. Die

„WIENER MORGENZEITUNG“

das jüdische Weltblatt grossen Stils

wird während der Kongresszeit, bedeutend erweitert, Kommentare zu den öffentlichen Verhandlungen bringen, eingehende Interviews der führenden Persönlichkeiten veröffentlichen und durch reiches Bildermaterial, mit welchem der textl. Teil begleitet wird, einen Spiegel des zionist Weltbildes darstellen. Zur Kongresseröffnung erscheint ausserhalb der täglichen Ausgaben die

Eröffnungs-Festnummer

in einem Umfange von ungefähr 80 Seiten mit Beiträgen aller führenden Männer der jüdischen Politik, Wissenschaft und Dichtung und bisher unveröffentlichten Illustrationen aus der zionist. Bewegung und aus Erez Israel.

Bezugsbedingungen:

1. Das kombinierte Abonnement (offizielle Kongress-Zeitung und „Wiener Morgenzeitung“) kostet L. 240.—
2. Die Eröffnungs-Festnummer, die separat bezahlt werden muss L. 20.—

Mit der Bestellung ist gleichzeitig die entfallende Bezugsgebühr zu entrichten, da die Auflieferung nur nach Einlagen des Betrages erfolgen kann.

Bestellungen sind zu richten an die

„Pallas“ Zeitungs-bureau, Cluj, Str. I. Rațiu - A)

Szerkesztőség K. hivatal és nyol
Cluj-Kolozsvár, St. P. P. (Brassay-utca)
Telefon: Szerkesztőség kiadóhivatal
No. N. Sz. —
Kéziratok kizárólag szerkesztőséghez juttatandók. Kéziratok adunk vissza

1925. július 30

Gya
A mai nap es plomok falai, a s bárszonyfüggönyök szájról felnyög a tépő, lélekbe kar gyászolni csak m még nem rontott rupt kulturája. fekete karszalag este a zsidók, ha dai, templomok r székeken és csup hangon jajgatják melódiáit.
Tisá böab. A markolót, torkot az zsidó templom Kétezeröttszáz ezt zsidó nép ez a lanul álló nemzet a harmadfélveze ötszáz esztendő egy pillanatra se ennek a gyásznap jává kell válnia lakik ebben a hit hatatlan nemzeti
Vajjon igazna tenetes gyásznap csak egy új kinyi ennek a napnak s szeri örömmépp
3174. Ab hór resztény időszámít az) pusztította e mindent legyőző esiny, tenyérnyi világbiro Babilon ha nyakát igába nála sokkal hatal fizethette volna a hatatlan zsidó pa a halált, az utol vakítottta magát, rette magát, de l Az európai népel musa még jöhet megvetést a mi t
3830. év ab tény időszámítás Jeruzsálem máso kardcsapásai alatt meghódoltak Ró vidékétől a brit dináviáig egy ur a tenyérnyi Jud és nem akart be vette az élethalá Es inkább válas jak inkább belév templom lángjai pai népek sokat még jöhet tanul
3895. ab hó 135. éve ez) ese rályunk utolsó t győzetés után n badságharc volt gették az ország és Róma csak szabadságharcát, ból kivonta a b Judeát. Igy is birkózás.
5252. Ab h kergették ki a Maradhattak vo gadiok a zsid